

LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Šventaragio g. 2, LT-01510 Vilnius,
tel.: (8 5) 271 7154 / 271 7178, faks. (8 5) 271 8551, el. p. bendrasisd@vrm.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188601464

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

I 2021-12-14 Nr. (1.6Mr) 2T-
1516

DĖL NUTARIMO PROJEKTO DERINIMO

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija (toliau – VRM) pagal savo kompetenciją išnagrinėjo Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos parengtą ir pateiktą derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 142 ir 296 straipsnių pakeitimo bei Kodekso papildymo 95¹ straipsniu įstatymo projekto Nr. XIVP-885 ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 154 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-886“ projektą (toliau – Nutarimo projektas).

Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 154 straipsnio įstatymo pakeitimo projektu Nr. XIVP-886 (toliau – Įstatymo projektas Nr. XIVP-886) siekiama apriboti galimybę taikyti baudžiamąją atsakomybę už šmeižimą, siūlant dekriminalizuoti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 154 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą nusikalstamą veiką, numatančią baudžiamąją atsakomybę už apie kitą žmogų tikrovės neatitinkančios informacijos, galinčios paniekti ar pažeminti tą asmenį arba pakirsti pasitikėjimą juo, paskleidimą, bei švelninant baudžiamąją atsakomybę už BK 154 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto nusikaltimo padarymą. Informuojame, kad VRM iš esmės pritaria nurodytų įstatymų projektų, dėl kurių rengiama Lietuvos Respublikos Vyriausybės išvada, tikslams, tačiau kartu siūlo įvertinti, ar Nutarimo (Vyriausybės išvados) projekte nebūtų tikslinga įstatymų projektų rengėjams pasiūlyti tobulinti Įstatymo projektą Nr. XIVP-886, įvertinus žemiau pateiktus pastebėjimus ir pasiūlymus.

Pažymėtina, kad pagal Policijos departamento prie VRM pateiktą informaciją, nors policijos įstaigos gauna daug pranešimų dėl galimo šmeižimo, tačiau pranešimuose nurodyti veiksmai savo turiniu ir (ar) pavojaus lygiu dažniausiai neatitinka BK 154 straipsnyje numatytos nusikalstamos veikos požymių, todėl priimami nutarimai atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą. Integruotos baudžiamojo proceso informacinės sistemos duomenimis, 2020 m. policijos įstaigose dėl BK 154 straipsnyje numatytos nusikalstamos veikos buvo priimti 944 nutarimai atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą, o pradėta tik 118 ikiteisminių tyrimų. Pažymėtina, kad beveik pusė jų, t. y. 50 ikiteisminių tyrimų iš pradėtųjų, buvo nutraukti Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 3 straipsnio 1 dalies 1 punkto pagrindu, konstatavus, jog nebuvo padaryta veika, turinti nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių. Teismų praktikoje yra pasisakyta, kad „šmeižimo turinį sudaro tikrovės neatitinkančios informacijos, galinčios paniekti ar pažeminti kitą žmogų, ar pakirsti pasitikėjimą juo, paskleidimas. Bendrąja prasme informacija reiškia žinią, t. y. faktų ir duomenų konstatavimą apie reiškinius, įvykius, asmens veiksmus, savybes. Faktams ir duomenims taikomas tiesos kriterijus, jų egzistavimas gali būti patikrintas įrodymais ir objektyviai nustatytas. Kvalifikuojant veiką pagal BK 154 straipsnį, svarbu atriboti informaciją (faktus ir duomenis) nuo

nuomonės. Nuomonė yra kokių nors faktų supratimas, vertinimas, požiūris į faktus ir vertybes, komentarai, pastabos. Nuomonė yra subjektyvi, jai netaikomas tiesos kriterijus, tačiau ji turi remtis faktais ir turi būti pateikiama sąmoningai neiškreipiant duomenų. Už nuomonės apie tam tikrus realius faktus ar įvykius paskleidimą baudžiamoji atsakomybė pagal šią normą nekylo. Šmeižimas yra tyčinis nusikaltimas, todėl teismas privalo nustatyti ne tik tai, kad buvo paskleista tikrovės neatitinkanti informacija, kuri žemina kito asmens garbę ir orumą, bet ir tai, kad kaltininkas suvokė tokias šios informacijos savybes (neatitiktį tikrovei ir žeminantį pobūdį) ir norėjo taip veikti, siekė paskleisti būtent tokią informaciją“ (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis Nr. 2K-32-699/2016). Asmeninių teisinių gėrių, tokių kaip garbė ir orumas, abstraktumas, reliatyvumas ir subjektyvumas labai apsunkina nusikalstamos veikos – šmeižimo – sudėties objektyviųjų požymių nustatymą ir aiškinimą praktikoje. Manytina, kad asmenų teisių ir vertybių apsauga aptartu aspektu gali būti tinkamai užtikrinta pasinaudojant civiline teisine garbės ir orumo gynėbos sistema, t. y. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.24 straipsnyje („Asmens garbės ir orumo gynimas“) nustatyta tvarka.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad dauguma tarptautinių ir nevyriausybinų institucijų ir organizacijų, kurių veiklos sritis susijusi su žmogaus teisių ir laisvių apsauga, iš esmės laikosi veikų, kuriomis kėsinama į asmens garbę ir orumą, dekriminalizavimo krypties. Įvairiuose rekomendacinio pobūdžio tarptautiniuose dokumentuose valstybės raginamos stiprinti saviraiškos laisvės apsaugą ir panaikinti baudžiamąją atsakomybę už šmeižimą ir panašaus pobūdžio veikas¹. Lietuva jau kurį laiką pirmauja Europos sąjungoje pagal kalinių skaičių 100 tūkst. žmonių², kas yra vienas svarbiausių griežtos bausmių taikymo praktikos rodiklių. Manome, kad BK 154 straipsnyje numatyta veika pagal savo pavojingumą neatitinka *ultima ratio* taikymo principų, o šio straipsnio švelninimas tik dalinai prisidėtų prie Teisingumo ministerijos rašte nurodytų Lietuvos Respublikos prioritetų mažinti realia laisvės atėmimo bausme nuteistų bei ją atliekančių asmenų skaičių.

Atsižvelgdami į tai, kas išdėstyta, siūlome apsvarstyti galimybę Nutarimo projekte aptarti Įstatymo projekto Nr. XIVP-886 tobulinimo poreikį BK 154 straipsnį pripažįstant netekusiu galios, t. y. visiškai dekriminalizuojant šmeižimą. Jeigu Teisingumo ministerijos, kaip valstybės politikos baudžiamosios teisės ir baudžiamojo proceso teisės srityse formuotojos, nuomone veikos dekriminalizavimo klausimas vertintinas kaip nepakankamai pagrįstas, siūlytina įvertinti galimybę šmeižimą traktuoti tik kaip baudžiamąjį nusižengimą, atsisakant laisvės atėmimo bausmės, kaip vienos iš alternatyvių bausmių, atsižvelgus į šios veikos pavojingumo pobūdį.

Vidaus reikalų viceministras

Vitalij Dmitrijev

Matas Tamošaitis, tel. (8 5) 271 7246, el. p. matas.tamosaitis@vrm.lt

¹ Pvz., Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos rezoliucija 1577(2007), rekomendacija 1814 (2007). Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos Varšuvos (1997), Bukarešto (2000), Paryžiaus (2001) deklaracijos ir kt.

² Pateikiama 2017–2019 m. statistika, interneto nuoroda: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Prison_statistics

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija 188601464, Šventaragio g. 2, LT-01510 Vilnius, Lietuva
Dokumento pavadinimas (antraštė)	Nr. 21-34004 "Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo Dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 142 ir 296 straipsnių pakeitimo bei Kodekso papildymo 95-1 straipsniu įstatymo projekto Nr. XIVP-885 ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 154 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-886' projektas"
Dokumento registracijos data ir numeris	2021-12-23 Nr. 1D-7277
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	2021-12-23 Nr. 1T-1706
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Vitalij Dmitrijev, Viceministras
Sertifikatas išduotas	VITALIJ DMITRIJEV, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2021-12-23 10:39:36 (GMT+02:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2021-12-23 10:39:50 (GMT+02:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-B, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2020-12-22 09:17:54 – 2023-12-22 09:17:54
Parašo paskirtis	Registravimas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Giedrė Pakalnienė, Dokumentų tvarkytoja
Sertifikatas išduotas	GIEDRĖ PAKALNIENĖ LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2021-12-23 10:56:17 (GMT+02:00)
Parašo formatas	XAdES-C
Laiko žymoje nurodytas laikas	2021-12-23 10:56:22 (GMT+02:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-B, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2021-10-07 14:23:55 – 2024-10-06 14:23:55
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Gauto dokumento registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Dokumentų valdymo sistema Avilys, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, i.k. 188604955 LT", sertifikatas galioja nuo 2019-09-25 15:37:33 iki 2022-09-24 15:37:33
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	–
Pagrindinio dokumento priedamų dokumentų skaičius	–
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	–
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	–
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	–
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	DocLogix v11.0.0.0
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja (2021-12-23 11:36:00)
Paieškos nuoroda	–
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2021-12-23 11:36:01 Dokumentų valdymo sistema Avilys